

Vi är marinerade i farliga kemikalier!

Citatet kommer från Ethel Forsberg, tidigare generaldirektör för Kemikalieinspektionen och nu aktuell som författare till boken *Makt, plast, gift och våra barn*. Igår lockade hon 170 åhörare till sin föreläsning på Lugnetgymnasiet i Falun.

- Vi får i oss gifter när vi äter, dricker och andas och vi tar upp dem genom huden, förklarade Ethel. Barnen är känsligast och utsätts mest. De har större hudyta, kryper på golvet, stoppar saker i munnen, får i sig mer kemikalier per kroppsvikt och har känsliga hormonsystem bland annat.

- Mycket aktuellt nu är barnen i Ronneby som har kraftigt förhöjda halter av perflourerade ämnen i sina kroppar. Gifterna kommer från brandsläckningsskum, men även till exempel teflonpannor.

Ethel gick igenom rum för rum i ett vanligt hem och gav exempel på var det kan finnas farliga kemikalier. Soffor, elektronik, plast, sladdar, leksaker, byggmaterial som golv och färg, hygienprodukter, o-ekologisk mat, köksredskap och textilier.

- När vi gick igenom hemelektronik hittade vi 76 särskilt farliga ämnen. De minst farliga plasterna innehåller 8-10 farliga ämnen, de värsta uppemot 40. Bomull är den i särklass mest besprutade grödan i världen och för att tillverka 1 kg T-shirts används 4 kg kemikalier. I 98% av alla testade o-ekologiska äpplen fanns det rester av bekämpningsmedel, sammanlagt fanns rester av 41 olika gifter!

På insidan av konservburkar och läskburkar kan det finnas bisfenol A, ett hormonstörande ämne. Hormonstörande ämnen misstänks ge diabetes, depression, autism, ADHD, fetma och minskar vår förmåga att få barn bland annat.

Delar av publiken på 170 personer. Foto: Anja Lenner

Plast- och kemikalieindustri har varit en framgångssaga och är OECD:s mest lönsamma. Vi omger oss med 35 miljoner kemikalier - en ny varje sekund.

- Det är väl bra med en växande, framgångsrik bransch? Men tillsammans med en slapp lagstiftning har det varit förödande, menar hon. Jag har sett så många exempel på dåligt omdöme i branschen. För tidigt födda barn som fått in sig stora halter av det hormonstörande ämnet DEHP via sondslangar, tillverkare som vet men inte vill säga vad deras leksaker innehåller, hot från den europeiska plastindustrins VD m.m.

Naturskyddsföreningens kemikalienätverk visade produkter att välja (grön duk) och produkter att undvika (röd duk). Foto: Lillian Lundin Stöt

- Många frågar mig: Det som finns på marknaden måste väl vara godkänt? Men nej, nej, nej så är det inte. Det är nästan bara bekämpningsmedel och läkemedel som godkänns. Tyvärr vet inte ens myndigheterna var kemikalierna finns och vilka effekter de har.

Vi har inte rätt att veta vad som finns i varor som möbler, leksaker, kläder och elektronik. Det finns ingen innehållsförteckning. Men vi kan få ledtrådar genom varans funktion. Ethels råd är att undvika mjuk plast, hård och slagtålig plast samt flam-, yt-, växt- och bakterieskydd.

- Gränsvärden kan vilseleda genom att ge falsk trygghet. De är vetenskapligt baserade, men politiskt avvägda. Inte heller tas hänsyn till nya hot som kombinationseffekter (att vi utsätts för flera ämnen samtidigt), hormonstörande ämnen, nanopartiklar (mycket små partiklar som kan ta sig igenom blod/hjärnbarriären) och barnens särskilda utsatthet.

- Vi behöver samarbeta allihopa för att få till en förändring, uppmanade Ethel. Alla Sveriges förskolor tillsammans kan påverka marknaden. Och nästa gång du går in i en leksaksaffär - fråga efter miljömärkta leksaker. Där går det alldeles för långsamt.

Föreläsningen arrangerades av Naturskyddsföreningen, Falu kommun och Studieförbundet och är en del i arbetet för en mer giftfri vardag.

/Referat av Lillian Lundin Stöt, Naturskyddsföreningen Dalarna

Tre elever på Lugnetgymnasiet hälsade Ethel välkommen. Foto: Anja Lenner

Tips för att undvika kemikalier i hemmet

I köket

- Laga och äta ekologisk mat
- Undvika att köpa och förvara mat i plastförpackningar
- Undvika konserver och läskburkar
- Inte använda teflonpannor
- Aldrig värma mat i plast som inte är avsett för mikron
- Undvika "relining" vid stambyte

I lekrummet

- Kasta gamla plastleksaker, tillverkade innan 2007
- Kolla att gosedjur inte är flamskyddade
- Placera TV och datorer så de inte blir onödigt varma
- Låt aldrig barnen plocka isär eller leka med gammal elektronik
- Vädra ofta där barnen leker

I badrummet

- Köp aldrig hygienprodukter utan innehållsförteckning
- Undvik produkter med stark doft
- Köp miljömärkt!
- Hellre fast tvål än flytande
- Använd få hygienprodukter

I sovrum och garderober

- Tvätta kläder/sängkläder innan första användning
- Köp miljömärkt!
- Undvik ytskyddade produkter - ställ frågor!
- Vädra på kvällen, sov gärna med fönstret öppet